

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР
ПОСТІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

м. Київ

30 травня 2023 року

УДК 1:316.324.8:316.77]:005.745

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 7 від 22.05.2023 року)

Комунікаційний простір постінформаційного суспільства: проблеми та перспективи : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 30 травня 2023 року). – Вінниця : ТВОРИ, 2023. – 172 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комунікаційний простір постінформаційного суспільства: проблеми та перспективи», що відбулася 30 травня 2023 року в Київському університеті інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», опубліковано тези доповідей учасників, серед яких представники та співorganizатори конференції: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, ВНЗ «Університет економіки та права “Крок”», Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Запорізький національний університет, Національний університет біоресурсів і природокористування України. Окреслені проблеми, ретроспективи, перспективи та транспективи формування комунікаційного простору в контексті становлення постінформаційного суспільства. Розглянуті лінгвокультурні, літературознавчі й перекладознавчі виміри професійної та творчої комунікації; правові аспекти комунікаційних практик постінформаційного суспільства; особливості комунікаційної культури медіапростору.

ISBN 978-617-552-400-8

©Київський університет інтелектуальної власності та права
НУ «Національна юридична академія», 2023

© Автори, 2023

© ТОВ «ТВОРИ», 2023

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЇ У ВІРТУАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ

Вашикевич В. М.

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціальної філософії,
філософії освіти та освітньої політики Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

У сучасному суспільстві віртуальне середовище стає все більш поширеним місцем для між особистісної комунікації. Це відкриває безліч можливостей для обміну інформацією, розвитку особистості та взаємодії на різних рівнях. Однак разом з тим, віртуальний світ нерідко стає місцем для порушення етичних норм та цінностей. У цьому есе ми розглянемо ключові проблеми, пов'язані з етичними аспектами комунікації у віртуальному середовищі, та проаналізуємо підходи до їх регулювання.

Основні проблеми етичної поведінки у віртуальному середовищі включають анонімність, недостатню відповідальність, відсутність особистого контакту, тиск соціальних мереж та цифровий поділ. У ході аналізу різних підходів до регулювання цих проблем ми розглянемо рекомендації з етики комунікації, законодавчі та правові ініціативи, освітні програми та роль самих користувачів у формуванні етичного віртуального середовища.

Метою цієї роботи є дослідження шляхів покращення етичної поведінки в мережі та розвиток ефективних підходів до регулювання конфліктних ситуацій, що виникають через порушення етичних норм. Осмислення етичних аспектів комунікації у віртуальному середовищі може допомогти сформувати більш здорове та безпечне онлайн-середовище.

Структуралізм, як філософський напрям, досліджує соціальні, культурні та мовні структури, що формують наш світогляд і спосіб сприйняття реальності. З опорою на цей напрям, ми можемо краще зрозуміти, як етичні аспекти комунікації у віртуальному середовищі відображають глибинні структури сучасного суспільства.

Структуралізм відмовляється від універсальних ієрархій, замість цього акцентуючи увагу на відносинах між елементами структури. У віртуальному середовищі анонімність може відобразити цю відсутність ієрархій, дозволяючи користувачам вільно виражати свої думки та ідеї. Однак, це також може призвести до порушення етичних норм, коли анонімність стає оправданням для агресивної поведінки або цькування.

Віртуальні спільноти та соціальні мережі можуть розглядатися як складні структури взаємодії, що відтворюють певні соціальні коди та закономірності. Структуралістський підхід вимагає розглядати етичні аспекти комунікації у віртуальному середовищі не як ізольовані проблеми, а як відображення глибинних механізмів суспільства.

Структуралізм також акцентує увагу на структурних нерівностях, які можуть з'являтися у віртуальному середовищі. Цифровий поділ є відображенням цих нерівностей, коли певні групи населення мають обмежений доступ до інформаційних технологій або можливостей, які вони надають. Це може призвести до розриву між тими, хто активно взаємодіє в

мережі, та тими, хто залишається за бортом. Урегулювання цієї проблеми вимагає зменшення структурних бар'єрів, що обмежують доступ до віртуального середовища.

Структуралізм наголошує на важливості мови як основи структурного аналізу. У віртуальному середовищі мовні коди та символи відіграють важливу роль у формуванні комунікативних відносин. З розумінням мовних кодів можна краще виявити етичні порушення та регулювати поведінку користувачів.

Враховуючи структуралістський підхід, необхідно також розглянути вплив культурних структур на формування етичних аспектів комунікації у віртуальному середовищі. Різні культури можуть мати різні підходи до етики, що може призвести до непорозумінь та конфліктів між користувачами з різних культурних середовищ.

У контексті філософії освіти, що спрямована на розвиток цілісної особистості та гармонійного суспільства, оптимістичний погляд на етичні аспекти комунікації у віртуальному середовищі передбачає активне залучення освітніх програм та ініціатив до формування етичної свідомості користувачів мережі.

Освіта може стати ключовим інструментом у підготовці молоді до етичної та відповідальної поведінки в онлайн-середовищі. Школи та вищі навчальні заклади можуть розробляти спеціальні програми, які включають вивчення етики комунікації, медіаграмотності та критичного мислення. Такі програми допоможуть формувати культуру діалогу, толерантності та поваги до різноманіття думок, що забезпечать позитивні зміни в віртуальному середовищі.

Окрім формальної освіти, неформальні освітні проекти та громадські ініціативи можуть також внести свій вклад у розвиток етичної культури в онлайн-спільнотах. Волонтерські організації, блогери та інфлюенсери можуть проводити онлайн-семінари, воркшопи та тренінги з питань етики комунікації, сприяючи формуванню громадянської позиції.

З оптимістичної перспективи, активне залучення філософії освіти до регулювання етичних аспектів комунікації у віртуальному середовищі може стати поштовхом для позитивних змін в онлайн-спільнотах. Це створить умови для більш безпечного, дружнього та конструктивного середовища, де кожен учасник може вільно виражати свої думки та погляди, не порушуючи прав та свобод інших. Отже, філософія освіти може сприяти створенню віртуального простору, де гармонійні стосунки та етична поведінка стануть нормою, а не винятком.

Список використаних джерел:

1. Байрачна Л. К. Проблемне поле інформаційного суспільства. Інформація і право. 2016. № 2. С. 77-84.
2. Батюк Г. Ю. Генеза віртуальної культури в сучасному суспільстві. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. Запоріжжя: Класичний приватний університет. 2011. № 51. С. 112-116.

3. Вашкевич В.М. Роль цифрової культури у формуванні медіаграмотності майбутніх педагогів. Цифрова культура: медіаграмотність, соціальна відповідальність, права людини: матеріали доповідей та виступів учасників міжнародної-науково практичної конференції. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 5-8.

4. Воронкова В. Г., Кивлюк О. П., Андрюкайтене Р. Еволюція від активного відповідального громадянства до цифрового в контексті критичного мислення: досвід країн ЄС. *Humanities Studies*. 2023. №. 14 (91). С. 23-34.

5. Терепищій С. Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. Вип. 60, том 4, С. 196-202.

БІОЕТИКА ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС

Пустовіт С.В.

доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії та іноземних мов
Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

Палей Л.А.

старший викладач кафедри філософії та іноземних мов Національного університету
охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

Швидке поширення біоетики в США, країнах Західної та Східної Європи, починаючи з 80-их років 20-го століття, є одним із видатних явищ розвитку вищої освіти та науки. Біоетика як науковий напрямок та навчальна дисципліна формується на межі природничих та гуманітарних наук, медичної та екологічної етики і спрямована на розгляд та вирішення складних глобальних проблем збереження здоров'я та благополуччя людини, виживання людства та охорони довкілля, насамперед, в умовах інтенсивного застосування сучасних біомедичних технологій.

У 20-му ст. спостерігається лінгвістично-комунікативний поворот, реконструкція практичної філософії на засадах мовленнєвої прагматики та ліберально-демократичних цінностей. Відбувається трансформація медичної теорії і практики: медична парадигма здоров'я (як відсутності патології) та давньогрецька етика Гіппократа (побудована на патерналізмі) поступаються місцем біоетичній парадигмі здоров'я та пріоритету прав пацієнта, екологічному та біоетичному світогляду і цінностям, які набувають своєї легітимності на засадах інтерсуб'єктивності.

Зміна характеру медицини як науки та практики, набуття нею статусу потужного соціального інституту, спонукають до перегляду її філософських підстав та формування нової сучасної філософії медицини на засадах прагматики, герменевтики, філософії комунікації, екології, біоетики, з огляду на сучасні уявлення про мораль та етику в умовах суспільства споживання, суспільства ризику, постінформаційного та глобального громадянського